

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. II. De Divortio ob causam adulterii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

aut ob alium finem honestum ex mutuo consensu separari toro, vel ad tempus, vel in perpetuum; quia non tenentur uti matrimonio; nisi forte iis periculum esset incontinentiæ, quod alter superare facile non possit. Certum est secundo, posse utrumque conjugem ex mutuo consensu vovere castitatem, etiamsi Religionem non ingrediantur; quamvis id non sit facile consulendum propter periculum incontinentiæ, quod ex mutua cohabitatione facile incurreretur. Certum est tertio ex *cap. Si quis, 4. de Conversione Conjugatorum*, maritum etiam ex uxoris consensu non posse Religionem ingredi, nisi ipsa similiter Religionem ingrediat, aut nisi sit senex nullo pacto suspecta de incontinentia, & in sæculo manens Votum castitatis emitat, & quidem castitatis perpetuæ, non vero quousque maritus est superstes.

II. Utrum autem nec possit maritus de uxoris consensu sacris initiari, nisi ipsa aut Religionem ingrediat, aut senex sit non suspecta de incontinentia, & in sæculo manens voveat perpetuam castitatem? Dubium est inter Doctores. Aliqui putant cum Angelo apud Perez disp. 27. sect. 9. posse maritum de consensu uxoris Sacris initiari, dummodo uxor in sæculo manens voveat castitatem, etiamsi uxor sit juvenis. Ratio est, quia ideo, si vir Religionem ingreditur, debet pariter ingredi Religionem uxor juvenis, quia Religiosus non potest illius curam habere, illamque corrigere, si forte peccet: Contra vero Sacerdos sæcularis potest hoc facere; ergo, ut vir fiat Sacerdos de consensu conjugis, non videtur necesse, quod illa Religionem ingrediat, sed satis est, si voveat castitatem.

Communis tamen sententia cum Sanch. lib. 7. disp. 39., Con., Perez, & aliis docet, uxorem juvenem de-

bere ingredi Religionem, tam si vir ex ejus consensu Religionem ingrediat, quam si Sacris initietur. Ratio est, quia uxor juvenis in sæculo manens exposita est periculo incontinentiæ; & tantum abest, ut a marito Sacerdote possit corrigi, ut potius facile sit ipsi Sacerdoti familiariter illa utenti, & ejus curam agenti esse occasionem peccandi.

Dices: Potest uterque conjux vovere castitatem, & manere in sæculo; ergo poterit pariter alter initiari Sacris, altera vovente castitatem in sæculo.

Respondeo, concessio antecedente, negari consequentiam. Disparitas est; quia in primo casu si esset periculum incontinentiæ, esset facile remedium, petendo scilicet dispensationem a tali voto; non tamen in secundo casu.

III. Notandum tamen, quod si uxor sit senex, & extra omnem omnino suspicionem, poterit cum marito Sacerdote, secluso toro, cohabitare: Sed consilium est a tali cohabitatione abstinere, tum propter exemplum, tum propter qualecumque periculum, etiam levioris incendii, seu libidinis.

ARTICULUS II

De Divortio ob causam Adulterii.

- I. Sufficiens causa ad divertendum est Adulterium.
- II. Sodomia, & brutalitas probabiliter non præbent causam sufficientem ad faciendum divortium.
- III. In foro conscientia qui certus est de conjugis adulterio, potest auctoritate propria facere divortium.
- IV. Quid requiritur ad habendam certitudinem moralem, quod conjux adulteratus sit?
- V. Tunc solum conjux innocens tenetur divortium facere, quando non est alia via corrigendi alterum, qui in adulterio persistit.

VI. In

- VI. In multis tamen casibus adulter dimitti non potest; Et probabilius vir nequit conjugem adulteram dimittere, si per metum gravem fuerit cognita.
- VII. Si uterque conjux fuerit adulter, delicta compensantur. At si alter tantum sit emendatus, poterit hic divortium petere, altero post monitionem persistente.
- VIII. Judex potest post emendationem conjuges per divortium separatos iterum conjungere.
- IX. Conjux innocens habet jus cogendi rem, ut ad se redeat.
- X. Potest innocens tribuere jus petendi debitum alteri conjugi adultero, non tamen incestuoso.
- XI. Conjux innocens post sententiam divortii potest Sacros Ordines suscipere, aut Religionem ingredi altero invito; non tamen adulter.
- XII. Si alter conjux sive innocens, sive adulter consentiente altero Religionem ingrediatur, qui manet in saeculo, non tenetur emitte votum castitatis.

I. Certum est, Adulterium unius conjugis dare alteri jus faciendi divortium, ex cap. *Gaudemus*, & ex *Matth. 5.* ubi dicitur: *Qui dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eam machari.* Et ratio est, quia frangenti fidem fides non est servanda, ex *lege Si cum venerit ff. pro Socio*: Per adulterium autem frangitur fides data in matrimonio non dividendi carnem; nam conjuges, ut habetur *Genes. 2.*, sunt duo in carne una, videlicet per copulam carnalem cum seminatione in vase debito.

II. Hinc sequitur, solum desiderium fornicandi, & alios actus impudicos, per quos caro non dividitur, non dare sufficientem causam in divortio; sicut nec est causa divortii mollities

Pars VII.

alterius, aut concubitus cum foemina mortua, aut cum statua, &c., quia caro proprie non dividitur: Contra vero censetur causa sufficiens divortii Bestialitas, & Sodomia cum altera persona, quia per talem copulam caro perfecte dividitur. Ita probabilius Sanch. lib. 10. disp. 4., & Bonac.; quamvis Pont., & Perez disp. 56. sect. 2. id negent putantes, per brutalitatem, & sodomiam non dividi carnem, cum non possit inde una caro proles procreari, atque adeo non dari jus divortii.

III. Queritur nunc primo; Utrum conjux innocens possit propria auctoritate facere divortium ob adulterium sive publicum, sive occultum alterius?

Respondeo, posse; secluso tamen scandalo, ex cap. *Dixit Dominus*, 32. quest. 1. Ratio est, quia jure naturae nemo tenetur servare fidem frangenti illam. Verum in foro externo conjux innocens cogendus est ad conjugem redire, donec constet de adulterio; Quamvis non teneatur reddere debitum, etiamsi per excommunicationem, aut praecipuum Judicis ad id cogatur, si in foro conscientiae certus sit de illius adulterio. Ratio est, quia praecipuum Superioris non obligat in conscientia, quando procedit ex falsa praesumptione. Ita Sanch. disp. 12., Reginal., Bonac., Sotus, & alii.

IV. Dubium tamen est; Quanam notitia adulterii requiratur, ut possit fieri divortium?

Respondeo, requiri certitudinem moralem; nam possessio stat pro reo, & nemo in dubio, & per solam probabilitatem in contrarium privandus est sua possessione: Habetur autem certitudo moralis, quando, verbi gratia, aliquis fide dignissimus, cui merito prudentissimus fidem haberet, testaretur adulterium, vel saltem ejus vehementem suspensionem; ut si vidisset

set solum cum sola in lecto, ex *cap. Literis, de presumptione*; non tamen sufficiunt verba amatoria, aut xenia missa uxori ab adultero: Immo nec oscula, & amplexus, nisi adsint aliae circumstantiae loci, temporis, vel personarum.

Notandum tamen cum communi contra Navar., quod adulter etiam publicus possit petere debitum a conjuge innocente ignorante suum adulterium; quia nemo tenetur hanc poenam subire ante sententiam Judicis, vel alterius conjugis. Immo post hanc sententiam potest amicabiliter debitum petere, ut reconciliet sibi conjugem innocentem, & amissum jus acquirat.

V. Quæritur secundo; An teneatur conjux innocens facere divortium ab altero adultero?

Respondeo, regulariter non teneri; cum possit quilibet injuriam sibi irrogatam condonare. Si tamen ille in adulterio persistat, multi docent, teneri eum deserere, ne videatur particeps illius criminis. Communius tamen id negant; nam crimen vel est occultum, & nullum datur scandalum; vel est publicum, & satis est, si publice conetur conjux innocens corrigere adulterum, proponendo illi poenas inferni, & prout potest puniendo illum. Quod si putet hac sola via adulterum corrigendum esse, videlicet per divortium, in tali casu per accidens tenetur ex charitate ad tempus divertere.

VI. Quæritur tertio; In quibusnam casibus adulter non potest dimitti?

Respondeo, pluribus in casibus. Primo, quando uterque conjux commisit adulterium, ex *cap. final. de adulteris*; quia paria delicta mutua compensatione abolentur. Secundo, si vir det causam proximam adulterandi uxori; ut si tacite, vel expresse dederit illi facultatem; vel si noluit prohibere, cum commode posset: Secus

vero si dedit causam remotam; verbi gratia, quia iratus illam domo expulit, aut necessaria alimenta, vel debitum denegavit. Tertio, si adulterium sine culpa commissum fuit; ut si uxor bona fide crediderit aut adulterum esse proprium virum, aut proprium virum esse mortuum, & idcirco secundas nuptias contraxerit. Quarto, si uxor per vim cognita fuit. Quod si non per vim, sed per metum gravem fuit cognita, lis est inter Doctores, an possit vir facere divortium? Probabilius existimo, quod non possit; ut docent Henr., & Bonac. contra Sanch., & alios. Ratio est, quia metus gravis excusat a lege Ecclesiastica, & ab incurrenda censura, aut alia poena canonica; ergo uxor, quæ per metum gravem adulteravit, videtur quod non debeat pati poenam hanc, quod scilicet possit vir ab ea divertere. Quinto demum, non potest conjux innocens facere divortium, quando condonavit alteri adulterium vel expresse, vel etiam tacite, ut si sciens illum commisisse adulterium, aut petat ab eo, aut illi reddat debitum.

VII. Dubium est primo; An quando uterque conjux commisit adulterium, & alter tantum est emendatus, possit hic petere divortium ab altero non emendato?

Respondeo affirmative; quando scilicet emendatus admonuit alterum, ut cessaret ab adulterando, & tamen de novo relabitur; Nam sicuti si ambo adulterium commiserunt, & deinde reconciliati sunt, uno relabente, potest alter facere divortium ex communi Doctorum sententia: ita in casu nostro: Nam quando emendatus monet alterum, jam offert illi reconciliationem; ergo si hic non respicit, potest ille divortium petere, ut docent Sanch. lib. 10. disp. 7., Conink, Reginal., Bonac.

VIII. Dubium est secundo; Utrum adulter facto divortio possit ad se revocare alterum, qui post divortium lapsus est in adulterium?

Respondeo cum Bonac. contra Con., non posse; quia sententia divortii non fertur sub conditione, quod alter non adulteret, sed fertur absolute in odium delinquentis. Potest tamen Judex sua auctoritate illos reconciliare: Nam sententia divortii non abstulit Superiori jus, ne possit separatos quoad torum, & habitationem iterum conjungere ad vitanda pericula incontinentiæ. Immo tenetur Superior hoc facere, quando adest scandalum, & manifestum periculum incontinentiæ.

IX. Quæritur quarto; An possit conjux innocens facto divortio cogere adulterum, ut ad se redeat?

Respondeo affirmative cum Sanch., Sâ, & aliis. Ratio est, quia sententia divortii facta est in favorem innocentis, & in pœnam adulteri, non vero in pœnam innocentis. Quare si innocens non posset ad se revocare adulterum, jam divortium cederet in pœnam ipsius innocentis.

X. Hinc patet disparitas; quare scilicet potest conjux innocens tribuere alteri adultero jus petendi debitum, non tamen possit tale jus tribuere conjugi incestuoso, qui copulam habuit cum consanguineo, vel consanguinea conjugis innocentis in primo, vel secundo gradu. Ratio est, quia in primo casu adulter privatur jure petendi debitum in gratiam innocentis, unde si hic cedit juri suo, potest ille petere debitum: Contra tamen in secundo casu incestuosus privatur jure petendi debitum, non in gratiam innocentis, sed in pœnam sceleris: Sicut enim non decet, affines matrimonio copulari; ita quando supervenit matrimonio affinitas propter incestum, non decet, quod in-

cestuosus petat debitum, quamvis possit reddere, & ad id teneatur, ne scilicet innocens pœnam illam subeat ob crimen incestuosi.

XI. Quæritur ultimo; An post divortium possit Sacros Ordines suscipere, vel Religionem ingredi tam conjux innocens, quam adulter?

Respondeo, posse quidem innocentem Sacros Ordines suscipere, aut Religionem ingredi, adultero invito; dummodo adulterium sit publicum; Aliter si delictum non probaretur, deberet restitui conjugi ad scandalum vitandum: Contra vero adulter non potest, invito altero innocente, Sacros Ordines suscipere, aut Religionem ingredi; quia innocens habet jus concedendi illi reconciliationem, & ad se illum repetendi. Potest tamen id facere, si habeat a conjuge innocente licentiam sive expressam, sive etiam tacitam; ut si sapius petat ab illo reconciliationem, & hic nolit illam concedere, dicens, se nunquam illam concessurum. Unde fit, quod non possit postea conjux innocens revocare ad se adulterum, qui ea de causa Sacros ordines suscepit, vel Religionem ingressus est, aut votum emisit. Ita Sanch lib. 10. disp. 11., Bonac., & alii.

XII. Adde, quod si adulter de licentia conjugis innocentis Religionem ingrediatur, innocens manens in sæculo non tenetur votum castitatis emitte. Ratio est, quia in *cap. Significasti, de Conversione conjugatorum* id præcipitur, quando matrimonium manet illæsum, non vero quando factum est divortium; & ideo si conjux innocens Religionem ingrediatur, nec tenetur adulter manens in sæculo castitatem vovere.